Tervise Arengu Instituut

Narkootikumide üledoosist tingitud surmade ennetamise programm Eestis

Naloksoon on ravim, mida kasutatakse vastumeetmena opioidide (sh fentanüüli, heroiini, metadooni, morfiini) üledoosi korral. Naloksoon ei ole narkootiline ravim ning sellel puudub kuritarvitamise oht. Eestis on ravimina kasutusel Prenoxad 1 mg/ml süstelahus süstlis, Nexodal 0,4 mg/ml süstelahus ampullis ja alates 2018. aastast ninasprei Nyxoid 1,8 mg/0,1 ml. Naloksoon on retseptiravim.

Alates 2013. aasta septembrist on Eestis naloksoon kättesaadav üledoosist tingitud surmade ennetamise programmi osana. Programmi sihtrühmaks on opioide tarvitavad inimesed, nende lähedased ja üledoosi võimalikud tunnistajad. Kutsetöö käigus puutuvad narkootikumide tarvitajatega kokku kõige enam tervishoiutöötajad, kahjude vähendamise, sealhulgas väljatöö personal, erinevate öömajade ja varjupaikade töötajad, kriminaalhoolekande, pääste- ja korrakaitsetöötajad. Kõik eelpoolmainitud grupid on potentsiaalsed üledoosi saanud inimese aitajad ning võiksid naloksooni kaasas kanda ja seda vajadusel kasutada.

Programm koosneb nõustamisest üledoosi äratundmise ja kannatanule naloksooni manustamise teemal ja kaasavõetava naloksoonikomplekti väljastamisest. **Naloksoon antakse kaasa ainult vastava nõustamise läbinutele ja seda saab teha ainult tervishoiuteenuse osutaja.**[1] Naloksooni teemal nõustamise kohtadeks on sageli kahjude vähendamise ja narkomaaniaravi keskused. Nõustamise üks olulisi eesmärke on lisaks üledoosi ja esmaabi põhitõdede õpetada naloksooni kasutamist ning rõhutada kiirabi kutsumise vajadust pärast naloksooni manustamist.

[1] Naloksooni saab peale nõustamist väljastada (s.o välja kirjutada) ainult tervishoiutöötajate registrisse kantud arst.

Narkootikumide üledoosist tingitud surmadest annab täpsema ülevaate narkomaania olukorra teabeleht. Alates 2018. aastast on narkootikumide üledoosi põhjustatud surmad järsult vähenenud. Eesti kõrget narkootikumide üledoosist tingitud surmade taset saab kuni 2017. aastani selgitada fentanüüli ja selle analoogide/derivaatide turul olemisega. Üledoosist põhjustatud surmade vähenemise taga on tänu politsei edukale tööle fentanüüli kättesaadavuse vähenemine ning naloksooniprogrammi ja teiste kahjude vähendamise teenuste laialdasem kättesaadavus.

Väljastatud naloksoonikomplektide kumulatiivne arv ja narkootikumide üledoosist tingitud sumajuhtumid 2013-2021

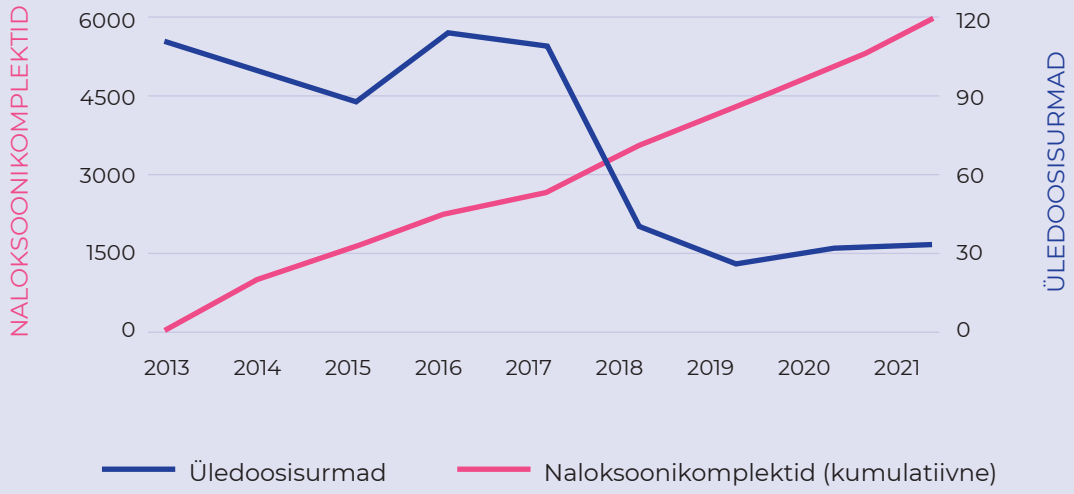

Allikas: TAI 2022

Naloksooniprogrammi rakendatakse peamiselt Harjumaal, Ida-Virumaal ja Viljandis, kuid ka mobiilse teenusena (eriotstarbelised kahjude vähendamise bussid) üle Eesti, nt Pärnus ja Tartus. Aastatel 2013–2021 on naloksoonikoolituse läbinud 4727 inimest ja koos korduvväljastusega on välja antud **5877** naloksooni ravimikomplekti (nii eeltäidetud süstlid, ampullid kui nasaalne ravimivorm). Korduvväljastamise põhjuseks oli 2021. aastal 83% juhtudel eelmise naloksooniannuse kasutamine elu päästmise eesmärgil.

Naloksoonikoolituse/ nõustamise on läbinud

4727

inimest

Naloksooniprogrammi tulemused 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Koolitusel/nõustamisel osalejate arv	325	808	678	545	611
Naloksooni saanute arv	325	797	591	464	616
Naloksooni korduvväljastamiste arv	131	60	150	160	353

Allikas: TAI 2022